

## "НОВО ТЕРИТОРИЈАЛНО ПРЕКРОЈУВАЊЕ" НА ОСУМ ДЕЛА

Статистички региони и општини  
во Република Македонија



# ЕКОНОМСКИ РЕГИОНИ ИЛИ ПОЛИТИЧКИ КАНТОНИ?



■ Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

Ке ѝ се случи ли на Република Македонија нова територијална поделба и какви последици ќе имаме од неа? Дали најавените 8 региони: југозападен, пелагониски, вардарски, североисточен, скопски, југоисточен, источен и полошки регион, кои се предвидени во Предлогот за донесување Закон за регионален развој, се вовед во идните кантони

и во идната федерализација на државата. Дали нашите региони ќе потсетуваат на швајцарските кантони? Надлежните нè уверуваат дека тие немаат никаква допирна точка со кантоните, како начин на внатрешно уредување во државата и дека, пред сè, тие се развојни. Но, експертите тврдат дека не е исклучена можноста во иднина регионите да си доделат и поли-

Македонија повторно ќе се дели. Овој пат со Предлогот за донесување Закон за регионален развој се предвидува нашата држава да има 8 региони. И тоа: југозападен, пелагониски, вардарски, североисточен, скопски, југоисточен, источен и полошки регион. Според најавите, основната функција на овие региони е економската, но што ако тие побараат и политичка функција? Дали тоа значи дека овие региони ќе прераснат во кантони и дали тие ќе бидат најважна за идната федерализација на РМ? Надлежните велат дека тоа нема да се случи, но експертите предупредуваат дека не е исклучена ваквата можност.

тичка функција, а тогаш овие региони можат да претставуваат замена за формирање кантони што, пак, е барање на некои политички партии и струи во земјава. И министерот за локална самоуправа, Ризван Сулејмани, ги отфрла таквите анализи. Вели оти регионалните собранија ќе имаат исклучително економска функција и дека во Република Македонија многу јасно е дефиниран концептот на локалната самоуправа, како во Уставот, така и во Законот за локална самоуправа. Станува збор за надлежности кои немаат врска со политички прашања. Тој најавува дека во идните регионални институции ќе има пратеници, но според него, тие ќе бидат само делегати од општините што ќе бидат вклучени во еден регион. Ќе постои тело кое повеќе ќе има координирачка и дебатна функција, а ќе дејствува врз основа на делегирање претставници од општинските совети. Тие нема да имаат политички надлежности.

## СТРАВ

"Уште кога се работеше Законот за територијална организација на РМ, како тогашен претседател на ЗЕЛС, ја истакнав идејата за воведување втор степен на локална самоуправа, кој е вообичаен во сите европски земји. Сигурно во тоа време алудиравме на пренесување на одредени надлежности на тој втор степен на локална самоуправа, како што се оние посложените, социјалната заштита, домовите за старци, за деца без родители, одевме дури и на средното образование, бидејќи во сите општини немаме средни училишта, но тоа не беше прифатено. Сега се оди на втора концепција, условно земено ова е нешто помело од она за што и јас се залагав во тоа време, тоа се планско-развојни региони. Мојата забелешка е во нетранспарентниот начин на работа на Министерството за локална са-

моуправа. Што се однесува до можноста за некаква кантонизација на РМ, условно земено како политичка волја на одредена политичка структура, општинска или регионална, во принцип, секогаш постои оправдан страв за такво нешто. Дури сега на последниве избори имаме една политичка партија од албанскиот блок на гласачи, која исклучително се залага, и една од програмските определби и е федерализација на РМ. Значи, тоа се работи кои се предвидливи, но во принцип, Законот каков што е во работната верзија не нуди можност за некаква федерализација, напротив станува збор за Закон во кој се предвидени т.н. статистички региони. Тоа се 8 региони во РМ, при што се внимава бројката на население во нив да не биде помала од 150.000, а да не биде поголема од 800.000 жители. Станува збор за еден урамнотежен развој меѓу регионите, но и внатрешен регионален развој", вели Горан Ангелов, поранешен претседател на ЗЕЛС.

Тој објаснува дека веќе година ипол е вклучен во еден проект за регионален развој на вакви региони, и го посочува примерот со таканаречениот брегалнички регион и струмичко-гевгелиски регион и настапот во Сојузна Р Германија во државата Саксонија, на Саем на фармери.

Сепак, постои страв што ако тие региони побараат политички функции и формираат свои органи, а потоа се отцепат, дали тоа ќе нè воведат во идна кантонизација и федерализација?

"Во принцип, тие ќе имаат едно регионално собрание во кое ќе членуваат градоначалниците и во кое најверојатно ќе има некои претставници од централната власт, но ќе бидат вклучени и луѓе од невладиниот сектор, бизнис секторот. Тоа нема да биде класично политичко собрание, кое ќе оди на редовни избори. Кога во 2009 година ќе имаме локални избори нема да има избори и

за регионалните собранија, напротив во нив ќе има еден вид делегирани членови. Ако се сеќавате, една од клучните определби на четирите потписници на Рамковниот договор, тогашните партии заедно со меѓународната заедница како гарант на имплементацијата на тој фамозен Договор од Охрид, беше токму унитарниот карактер на државата, но секогаш постојат стравувања и тие се оправдани".

Првиот чекор не се случи во Западна Македонија, напротив во Југоисточна Македонија, каде е сигурно дека така општините подобро ќе функционираат, значи таа законска можност постои и сега. Општините ќе си ги задржат органите, освен ако не сакаат да формираат заедничка администрација.

Општините во полошкиот регион немаат заедничка администрација, функционираат независно. Теарце ги со-



**ГОРАН АНГЕЛОВ**

На прашањето дали овие региони, конкретно во Западна Македонија, ќе си формираат своја полиција, одговорот на Ангелов е дека не станува збор за никаква полиција, станува збор за инспекциски служби, а можноста за формирање заедничка администрација во Македонија, реално е овозможена и сега. На пример, струмички општини од рурален карактер: Босилево, Василево и Ново Село формираа своја заедничка администрација.

бира даноците на територијата на Теарце, Јегуновце на Јегуновце... Уште се изразени оние локални патриотски чувства кај секој градоначалник. И кај Македонците и кај Албанците и во 1996 и минатата година имаше премногу исфрустрираност за старите и за новите општини. Новите беа во сенка на градот. Струмичките општини не се здружија со градот Струмица, туку меѓу себе, поради стравот од последните 40 години зашто беа ставени во подре-

дена улога.

Што се однесува до полицијата, ова прашање останува отворено зашто сè уште не е донесен законот за полиција. За волја на вистината, во многу европски земји и во САД постои т.н. локална полиција, која се грижи за обичните нарушувања на јавниот ред и мир и регулирање на сообраќајот во градовите и т.н. државна полиција, која се грижи за организираниот криминал, крвни деликти, сè она што условно земено оди над една година затвор според Кривичниот законик. Тоа не е некаква опасност, бидејќи станува збор за полиција која нема тешко вооружување, за една политичка милитарна формација која, во принцип, во една нормална држава не треба да претставува опасност за територијалниот интегритет и суверенитет. Напротив, треба да им помогне на локалните власти да се справат со проблемите кои ги имаат, проблемите во сообраќајот, јавниот ред и мир.

"Ние како локални власти, на преговорите со покојниот Трајковски, баравме да се направи разлика меѓу локална и државна полиција, каде државната ќе се грижи за државните проблеми, а локалната за локалните, но тој концепт не успеа. Сегашниот концепт кој се предлага за избор на началници и командири на полициските одделенија не ѝ одговара на РМ", вели Ангелов.

Сепак, постоењето на униформирани лица предизвикува чувство на непријатност особено во западниот дел на државава. Во Струга постои една тивка тензија меѓу населението.

Ангелов дополнува: "Македонците и Албанците треба да работат на смирување на овие тензии, кои се создадени, тврдам како резултат на лошата територијална организација која се случи во РМ. Имавме парадокс, останала мали општини, а кон Струга, и покрај негодувањата од жителите на Лабуништа,

кое е со мнозинско албанско население, ова село се припои заради некакви политички интереси. Територијалната организација сигурно ќе носи одредени негативни консеквенци, барем засега на меѓуетничките односи. Но, состојбата е таква каква што е. Овие планско-развојни региони нема да имаат посебни функции освен развојни и нема ништо да се промени. Која е заедничката стратегија за регионален економски развој? Да не забораваме една многу битна работа во организација на УНДП и ГТЗ, постојат можности за македонските општини да пристапат во претпристапните фондови на ЕУ. Речиси е невозможно една општина да биде единствен апликант за користење на парите од претпристапните фондови на ЕУ, најчесто тоа ќе бидат неколку општини".

## ТЕНЗИИ

Етничката структура во полошкиот регион е таква каква што е. Ние не можеме да влијаеме на неа. Освен Општина Јегуновце, каде што мнозинство е македонското население, останатите се со мнозинско албанско население. "Ако го кренат оружјето за да бараат отцепување - дополнува Ангелов - тогаш ќе имаме војна. Сепак, тоа не е прашање на планско-развојниот регион. Тоа е прашање на политичка одлука на челниците на тие општини, некакви политички влијанија од радикалните политички партии, кои работат на територијата на РМ. Ние пред Законот за локална самоуправа, кој беше донесен во 2002 година, и беше оквалификуван како распаѓање на РМ зашто многу се децентрализира, имавме воен конфликт, кој почна на почетокот на јануари 2001 година. Некој надвор од Уставот и од законските регулативи си овозможи простор за создавање воен конфликт. Можноста за воен конфликт постои, лебди во воздухот, не ја исклучу-

вам".

Според негово објаснување, планско-развојниот регион може да биде условно земено мала стимулација, мал катализатор на целата таа работа, но во принцип овие региони се формираат, пред сè, заради потребите на општините и регионите, а не заради создавање некакви можни кантони или федерални единици во РМ. Тој потенцира дека искуства со постоење на вакви региони има речиси во сите европски земји. На пример, Сојузна Република Германија, Франција. И Словенија оди на создавање на вакви региони, во Хрватска постојат жупанији. И во РМ до педесеттите години постоеле окрузи и околии.

"Факт е дека и македонските општини се многу хетерогени, има општини кои немаат ниту финансиски ниту човечки ресурси, ниту природни богатства, но останала како општини. Од друга страна, пак, има општини кои се фантастично богати, кои не можат да ги потрошат средствата за годишните потреби. Тој хетероген состав на општините налага едноставно овие општини, условно земено, да се здружуваат, барем за рамномерен внатрешен регионален развој и искористување на сите природни ресурси во тој регион. Европа не ни ги налага регионите, туку нив ги налагаат потребите на општините".

И да е така, прашањето е што ако регионите не ги почитуваат надлежностите?

"Во преодните и завршните одредби сигурно ќе има казнени одредби со репресивни мерки. Во принцип овие планско-развојни региони треба да се фокусираат на она што е економија, развој на регионот. Секое непочитување на функциите, кои се определени во согласност со законот, носат репресивни мерки за учесниците во создавањето на негативните политички околности. Долго време инсистирам да се создаде силен контролен ме-

ханизам од страна на државата. Државата е таа која мора да ги контролира одлуките на советите на овие планско-развојни региони, кои ќе бидат носени во регионалните собранија, кои во секој случај нема да имаат никакви, условно земено, функционални надлежности, освен развојните, еколошките проблеми, инфраструктурните проблеми, социјалната кохезија, невработени... Има општини каде има вишок на работна сила и општини со таков недостаток. Такви случаи постојат во Источна Македонија, луѓето се отселија и се доаѓа во ситуација да се отвори фабрика, а да нема оспособена работна сила. Со овие планско-развојни региони се оди со позитивна енергија, сигурно има одредени стравувања, негативни, врз основа на негативните последици кои се случуваат како резултат на воениот конфликт во РМ, но сè е во рацете на државата, ако таа биде објективна, правична, ефикасна, нема да има никаква опасност од некаква кантонизација.

Во рамките на регионот најверојатно општините ќе ги задржат своите амблеми, но во законот уште не е дефинирано дали секој регион ќе има свој симбол. Гледајќи ги останатите европски региони, можно е одреден регион да има и свој амблем, останува на законодавецот да оцени дали со тоа нема да се побудат некакви негативни консеквенци.

"Имплементацијата на овој закон и останува на новата влада, без оглед на тоа каква ќе биде, повеќе лево или десно ориентирана или мешана. Министерството за локална самоуправа треба, како што го носевме Законот за локална самоуправа во 2002 година, да излезе со првичната верзија, која ќе влезе во собраниска расправа, а потоа да се организира широка расправа каде општините, граѓаните, невладиниот сектор ќе го кажат своето мислење", заклучува Ангелов.